

Πολιτικές αποφάσεις και οικονομία

Του ΝΙΚΟΥ ΒΕΤΤΑ*

Η έξαρση του πληθωρισμού πνέζει την κατανάλωση και συνολικά τα νοικοκυριά. Το ακριβότερο χρήμα και οι αβεβαιότητες κάνουν επιφυλακτικότερους τους επενδυτές. Η απότομη άνοδος των επιτοκίων απειλεί όσους έχουν υψηλά χρέη. Η γενικευμένη επιβράδυνση των οικονομιών δυσχεραίνει την αύξηση των εξαγωγών. Οι ισχυρές προκλήσεις, παγκοσμίως, μάλλον θα ενταθούν τους επόμενους μήνες, πριν μειωθούν. Ποια μπορεί να είναι η πορεία της ελληνικής οικονομίας;

Όλες οι οικονομίες πλνττνται σήμερα, όμως η δική μας είναι σε ένα εξαιρετικά κρίσιμο σημείο. Στην έξοδο από την ενισχυμένη εποπτεία, με την ανάκτηση επενδυτικής βαθμίδας κομβικό ενδιάμεσο στόχο, και σε αναμονή δραστικών αλλαγών στη νομισματική και δημοσιονομική πολιτική στην Ευρώπη, επιχειρεί να τεθεί σε τροχιά ανάπτυξης. Το να επιτευχθεί αυτό, δηλαδή μια συστηματική πορεία μεγέθυνσης που θα δημιουργεί σταδιακά αυξημένα εισοδήματα με διατηρήσιμο τρόπο, με μοχλό τις επενδύσεις και τις εξαγωγές, αποτελεί αναγκαία συνθήκη και για τη σταθερότητα της οικονομίας μας. Αν δεν αναπτυχθεί, δεν θα υπάρχει απλώς στασιμότητα, αλλά αυτή πολύ σύντομα θα οδηγήσει σε νέα βαθιά κρίση.

Γιατί είναι κρίσιμο να βρεθεί η οικονομία σε τροχιά ανάπτυξης μεσοπρόθεσμα; Μετά τη δεκαετή κρίση και βαθιά ύφεση, τις έντονες διακυμάνσεις της πανδημίας και τους περιορισμούς από τον πόλεμο στην Ουκρανία, υπάρχουν πληγές, υποχρεώσεις και ανισορροπίες. Το δημόσιο χρέος θα ξαναγίνει άμεσο πρόβλημα αν δεν δημιουργούνται νέα εισοδή-

Μικρές βελτιώσεις, ανάλογες με αυτές που όλες οι χώρες πάντα δρομολογούν, δεν επαρκούν. Οι δικές μας προκλήσεις είναι μεγαλύτερες και πιο σύνθετες.

ματα, και το ίδιο ισχύει για τις ασφαλιστικές και άλλες υποχρεώσεις του κράτους. Η δημογραφική δυναμική είναι ήδη αρνητική. Εάν οι προσδοκίες δεν είναι θετικές, οι επενδύσεις θα είναι χαμηλές, άρα και η παραγωγικότητα. Τα νοικοκυριά θα είναι αδύναμα, δεν θα μπορούν να στηριχθούν ούτε τα πλέον ευάλωτα και πολλοί νέοι θα κατευθύνονται πάλι στο εξωτερικό. Συνολικά, μια επικίνδυνη εξέλιξη.

Οι συνθήκες, όμως, υπάρχουν ώστε η πορεία να είναι

θετική. Παρά τις απροσδόκητες προκλήσεις, τα τελευταία 4-5 χρόνια σταδιακά μειώνονται η ανεργία και το επενδυτικό κενό και αυξάνονται τα εισοδήματα των εργαζομένων. Έχουν νομοθετηθεί θετικές παρεμβάσεις. Στο πεδίο των επενδύσεων υπάρχει ήδη κινητικότητα, ενώ το Ταμείο Ανάκαμψης δημιουργεί ελπίδα για νέες επενδύσεις που θα βελτιώσουν τις υποδομές και τη λειτουργία κράτους και αγορών. Στην Ευρώπη ακολουθούνται πολιτικές που απομακρύνουν τους κινδύνους για τις εκτεθειμένες οικονομίες. Φαίνεται πως θα υπάρχει προστασία τουλάχιστον για μια διετία, στοιχείο κρίσιμο γιατί στον παγκόσμιο χρηματοοικονομικό ορίζοντα μαζεύονται σύννεφα.

Το ερώτημα είναι αν σήμερα μπορούν να τεθούν βάσεις για δομικές αλλαγές στην οικονομία μας, ικανές να αντιστρέψουν τις προκλήσεις που φέρνει ο μεσοπρόθεσμος ορίζοντας. Μικρές βελτιώσεις, ανάλογες με αυτές που όλες οι χώρες πάντα δρομολογούν, δεν επαρκούν. Οι δικές μας προκλήσεις είναι μεγαλύτερες και πιο σύνθετες.

Στις τελευταίες δεκαετίες, το ζήτημα της ελληνικής οικονομίας ήταν κατεξοχήν πολιτικό. Με τη στενή έννοια, δηλαδή, ποιες πολιτικές προγραμματίσει ή εφάρμοσε η κάθε κυβέρνηση.

Αλλά κυρίως με τη γενικότερη έννοια, δηλαδή, αν δημιουργήθηκαν συναινέσεις για ουσιαστικές αλλαγές. Η θεσμική λειτουργία στη χώρα αποδειχθηκε ανθεκτική στις αναταράξεις, ενώ μια απόκλιση από το ευρωπαϊκό κέντρο θα ήταν αδιαπραγμάτευτη. Ταυτόχρονα, όμως, διαπιστώνεται αδυναμία ουσιαστικών αλλαγών, και γι' αυτό άλλες οικονομίες που υστερούσαν πριν από δύο ή τρεις δεκαετίες πλέον είναι ισχυρότερες από τη δική μας.

Εκφάνση αυτής της αδυναμίας είναι πως στον διάλογο για την οικονομία σήμερα, αντί να υπάρχει αγωνία για τις αλλαγές που είναι δύσκολες αλλά αναγκαίες για πραγματική αύξηση των εισοδημάτων, κυριαρχούν αιτήματα για γενίκευση επιδομάτων προς κάθε κατεύθυνση, εξάντληση των ορίων για νέα ελλείμματα και ένταση των ρυθμιστικών παρεμβάσεων. Ο πειρασμός να υποσχεθεί κανείς εύκολες λύσεις είναι μεγάλος. Σε μια τόσο κρίσιμη περίοδο και ενόψει των επόμενων εκλογών, το στοιχείο για τη χώρα είναι ακριβώς αν και πώς θα δημιουργηθεί δυναμική που πράγματι θα στηρίξει την ανάπτυξη στη συνέχεια.

* Ο κ. Νίκος Βέττας είναι γενικός διευθυντής του ΙΟΒΕ, καθηγητής του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών.